

1. Kuntoutuksen järjestäjätahot

Kuntoutuksen tarve voi nousta oireilun, loukkaantumisen, leikkauksen tai vakavamman sairastumisen myötä. Myös synnynnäistä sairautta potevalla voi olla kuntoutuksen tarvetta erityisesti kasvun- ja kehityksen eri vaiheissa, elämän nivelvaiheiden kohdalla ja toimintakyvyn muuttuessa.

Kuntoutuminen on ajallisesti rajallinen prosessi, jossa korostuu kuntoutumiselle asetetut konkreettiset tavoitteet, niitä kohti pyrkiminen tarvittavilla terapeuttisilla keinoilla ja kuntoutujan/perheen omalla panostuksella sekä kuntoutumisen seuranta ja arviointi.

Alle on koottu kuntoutuksen järjestäjätahoja ja erilaisia kuntoutuksen toimijoita kuntoutuksen kentän selkeyttämiseksi.

Terveyskeskuksen vuodeosastokuntoutus

Kuntoutus käynnistyy usein jo erikoissairaanhoidossa vamman, leikkauksen tai vakavan sairastumisen myötä ja jatkuu mahdollisesti **terveyskeskuksen vuodeosastolla** ennen kotiutumista. Vuodeosastokuntoutuksen tavoitteena on kuntoutua akuutin sairauden aiheuttamasta toimintakyvähaitasta niin, että kotiutuminen omaan kotiin tai jatkohoitopaikkaan mahdollistuu. Vuodeosastokuntoutus sisältää sekä terapeutin toteuttamaa kuntoutusta että hoitohenkilökunnan aktiivista ohjaavaa otetta, eli ns. kuntoutumista tukevaa hoitotyötä.

Kotiutumisen alla lainataan terveyskeskuksen apuvälinelainaamosta tarvittavat apuvälineet kotiin sekä arvioidaan jatkokuntoutustarvetta. Jos jatkokuntoutus on tarpeen, varataan aika jatkokuntoutuspaikkaan kotiinlähden kynnyksellä. Kotiutuessa suoraan erikoissairaanhoidosta kotiin kuntoutus jatkuu, tai sen tarvetta arvioidaan, terveyskeskuksen avokuntoutuksessa.

Terveyskeskuksen avokuntoutus

Terveyskeskuksen avokuntoutuksen palveluvalikoimaan kuuluvat fysioterapia, toimintaterapia ja puheterapia. Terapiat voidaan toteuttaa joko terveyskeskuksen omalla toimintana tai ostopalveluna (palveluseteli/maksusitoumus).

Kun tarve kuntoutustoimille herää oireilun, sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi (asiakkaalla, sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisella tai lapsen ollessa kyseessä vanhemmilla, päivähoitolla tai opetustoimella), yhteyttä voi ottaa suoraan paikkakunnan **terveyskeskuksen kuntoutukseen** arvioajan varaamiseksi. Jos aloitteen tekemiseen on annettu lupa (esim. aloite tulee terveydenhuoltoon opettajalta vanhempien luvalla), otetaan kuntoutuksesta yhteyttä suoraan asiakkaaseen tai lapsen ollessa kyseessä hänen vanhempiinsa. Erillistä lähetettä ei tarvita.

Arvioinnin ja haastattelun pohjalta mietitään, minkälaisille ohjaus-, neuvonta- tai kuntoutustoimille olisi tarvetta ja asetetaan yhdessä kuntoutujan/perheen kanssa tavoite. Toteuttamistapoja ja -keinoja ohjaavat näyttöön perustuvat ja hyväksi havaitut toimintatavat. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan sovitun ajanjakson jälkeen.

Akuutin sairastumisen kohdalla kuntoutustoimet käynnistyvät usein jo erikoissairaanhoidossa ja kotiutumisen myötä kuntoutus jatkuu suunnitellusti terveyskeskuksen avokuntoutuksessa. Toimintakyvyn muuttuessa nopeasti, terapian tarvetta ja sisältöä voidaan arvioida lyhyemmänkin kuntoutusjakson jälkeen.

Terapioiden toteuttamistapoja on useita. Ohjaus- ja seurantaluontoiset käynnit ovat perusteltuja oman harjoittelun tukemiseksi ja seuraamiseksi (esim. lonkkaproteesileikkaus). Lapsen ollessa kyseessä ohjaukselliset ja seurantaluontoiset käynnit kohdistuvat vanhempiin ja lapseen sekä usein lapsen lähiaikuisiin (esim. päiväkodin henkilökunta, opettaja). Lasten osalta käynnit voivat toteutua vastaanotolla, kotona tai päiväkodissa/koululla. Käyntikerrat määrittyvät tarpeen mukaan.

Kun yksilö- tai ryhmäterapian tarve on ilmeinen ja sen katsotaan edistävän kuntoutumista ja helpottavan arjessa pärjäämistä, voidaan sopia kuntoutusjaksosta. Sitoutuminen terapiaan ja itsenäiseen harjoitteluun on tärkeää tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Pidempikestoiset terapiajaksot (kun toimintakyvyssä on nähtävissä pidempiaikaista ja arkea suuresti haittaavaa vajetta) päätetään moniammatillisessa kuntoutustyöryhmässä ylilääkärin johdolla.

Vaativa lääkinällinen kuntoutus

Jos toimintakyvyssä on nähtävissä pidempiaikaista ja arkielämään suuresti haittaavaa vajetta, voi kuntoutuja olla oikeutettu **KELAn vaativan lääkinällisen kuntoutuksen** asiakkaaksi (lapset ja aikuiset alle 65-vuotiaat).

KELAn kuntoutusta haettaessa tulee olla hoitavan lääkärin tekemä kuntoutussuunnitelma/B- lausunto (**maksuton**), johon yleensä liittyy hoitavan terapeutin/terapeuttien arvio kuntoutujan toimintakyvystä. Lisäksi kuntoutujan tulee liittää hakemukseen **oma hakemus**, jossa kuvataan tarkasti arjessa esiintyviä haasteita.

Jos hakemuksen teossa on haasteita, neuvoa voi kysyä **paikallisesta KELAsta** tai **terveyskeskuksen sosiaalityöntekijältä**.

Yksityinen kuntoutus

Kuntoutukseen voi hakeutua myös yksityiseen kuntoutusalan yritykseen lääkärin sitä puoltaessa. Lääkäri kirjoittaa tällöin SV3FM- lähetteen, jolloin kuntoutuja maksaa itse suurimman osan kuluista. Yksityisestä fysioterapiasta ja siihen liittyvistä korvauksista löytyy lisätietoja **KELAn sivuilta**.

Vakuutusyhtiön korvaama kuntoutus

Vakuutusyhtiö korvaa mahdollisesti kuntoutuksen liikenne-, työ- ja koulutapaturmissa, potilasvahingoissa (**www.pvk.fi**) sekä vapaaehtoisissa vakuutuksissa kuten tapaturmavakuutuksessa, mutta tästä päätöksen tekee vakuutusyhtiö. Vakuutusasioissa tulee ottaa yhteys omaan vakuutusyhtiöön ja selvittää mahdollinen oikeus vakuutuksen mukaisiin korvauksiin. Yleensä vakuutusyhtiön maksaman kuntoutuksen tarjoaa yksityinen kuntoutusalan yritys.

Sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssit

KELA järjestää **sopeutumisvalmennuskursseja**, joissa on saatavissa hyvää tietoutta omasta/lapsen sairaudesta, vertaistukea sekä keinoja ja vinkkejä arjessa selviytymiseen. Kursseja järjestetään lapsille perheineen, nuorille ja aikuisille. Aikuiskuntoutujien osalta sopeutumisvalmennuskursseille voi osallistua usein myös puoliso. Myös omaishoitajille järjestetään kursseja.

KELAn järjestämille kuntoutuskursseille (vaativa kuntoutus tai harkinnanvarainen kuntoutus) voi hakeutua lääkärin sitä puoltaessa. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan lääkäriltä lausunto (**maksuton B-** lausunto, alle vuosi sairastumisesta). Kuntoutuskurssit ovat suunniteltu kuntoutumisprosessin tueksi. KELA järjestää kursseja myös yli 65-vuotiaille.

Muut tahot

Eri sairausryhmien etujärjestöt järjestävät kuntoutuskursseja ja tapaamisia, yleensä vaatimuksena on jäsenmaksu ko. järjestöön. Lisäksi monien etujärjestöjen alla toimii suljettuja sosiaalisen median vertaisverkostoja (esim. facebook- ryhmät, chat- ryhmät).

Paikkakunnasta riippuen kunnassa/kaupungissa saattaa toimia erilaisia **potilasyhdistyksiä (esim. invalidiyhdistys, nivelyhdistys)**, joilla voi olla tarjota erilaisia ryhmiä tai etuja paikallisiin harjoitustiloihin. Paikallisyhdistykset ovat mainio tapa kohdata myös vertaisia.

Kunta/kaupunki saattaa järjestää erilaisia ryhmiä vajaakuntoisille esim. erityisryhmien liikunnan kautta. Myös **kansalaisopistojen** tarjonnasta voi löytyä mieluista harrastusta. Lisäksi monilla **urheiluseuroilla** on nykyisin myös soveltavan liikunnan ryhmiä. Näistä tietoa löytyy oman kunnan ja/tai yhdistysten nettisivuilta.

Maaseudun terveys- ja lomahuolto ry:n kautta on haettavissa Voimaa vertaisuudesta - lomaa aikuisille ja lapsiperheille. Lisäksi haettavissa on myös muita tuettuja lomiam.

Kuntoutujan oma panostus toimintakyvyn ylläpitämiseksi/parantamiseksi erilaisten aktiviteettien ja harrastusten parissa on suotavaa kuntoutustoimien aikana ja varsinkin niiden päätyttyä. Omatoiminen harjoittelu onnistuu useimmiten erilaisissa ryhmissä tai itse harjoitellen. Kuntoutustoimien yhteydessä pyritään aktiivisesti ohjaamaan kuntoutujaa omatoimisen harjoittelun polulle.

2. Kuntoutuksen apuvälineet

Terveyskeskuksen apuvälinelainaamo

Apuvälinelainaamo toimii **fysioterapiayksikössä**. Apuvälinelainaamosta saa tarvittavat apuvälineet erikoisempia apuvälineitä lukuun ottamatta, joissa yhteistyötahona toimii **Alueellinen apuvälinekeskus**. Apuvälineitä lainataan kokeilukäyttöön, lyhytaikalaan sekä pitkäaikaiseen käyttöön sovittujen linjausten mukaisesti.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ovat yleensä yksilöllisen tarpeen mukaan hankittavia (esim. tukipohjalliset) ja hankintaa edeltää terveydenhuollon ammattilaisen tekemä arvio. Myöntämispäätös tehdään joko terapeutin tai ylilääkärin toimesta, ja myöntämisessä noudatetaan **lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden saatavuusperusteita (pdf)**, jotka ovat maakunnallisesti yhteneväiset.

Muut apuvälineitä myöntävät tahot

Apuvälineitä voivat myöntää myös mm. **KELA**, vakuutusyhtiö, potilasvahinkokeskus, sosiaalitoimi ja sivistystoimi (päivähoitoon/koulunkäyntiin liittyvät). Vakuutusasioissa tulee ottaa yhteys omaan vakuutusyhtiöön ja selvittää mahdollinen oikeus vakuutuksen mukaisiin korvauksiin.

Asunnonmuutostyöt

Asunnonmuutostyöt tulevat kunnan sosiaalitoimen kustantamina, kun/jos sairaus täyttää vammaispalvelulain kriteerit. Asunnonmuutostyöt arvioidaan yleensä fysioterapeutin/toimintaterapeutin, teknisen asiantuntijan ja sosiaalityöntekijän toimesta yhdessä kuntoutujan ja/tai perheen kanssa.

Asunnon muutostöitä voivat maksaa eräissä tapauksissa myös vakuutusyhtiöt, jos vammautuminen johtuu liikenneonnettomuudesta tai tapaturmasta. Asunnon muutostöiden korvausperiaatteet ovat silloin vastaavat kuin vammaispalvelulain perusteella. Vakuutusasioissa tulee ottaa yhteys omaan vakuutusyhtiöön ja selvittää mahdollinen oikeus vakuutuksen mukaisiin korvauksiin.

ARA:n **korjausavustuksia** myönnetään ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjauksiin sekä **taloyhtiöille hissien rakentamiseen ja esteettömyyden parantamiseen**. Kaikilla korjausavustuksilla on jatkuva haku aika.

3. Kuntoutuksen asiakasmaksut

Asiakasmaksut

Terveyskeskuksessa fysioterapia- ja toimintaterapiakäynneistä (myös ostopalveluna toteutettavista terapioidista) peritään **asiakasmaksu** yli 18-vuotiailta.

Kuitenkin ns. **maksukaton** täyttyessä käynnit ovat ilmaisia. Sotaveteraaneille ja alle 18-vuotiaille käynnit ovat maksuttomia.

4. Kuntoutuksen matkakorvaukset

Hakeminen

Matkakorvauksia kuntoutuskäynteihin liittyvistä matkoista voi hakea KELA:sta halvimmalla kulkuneuvon mukaisesti. Terveystieteiden ammattilainen voi kirjoittaa matkakorvaukseen oikeuttavan todistuksen (**SV67, pdf**) määrääjäksi tai toistaiseksi voimassaolevaksi, mikäli näihin matkoihin tarvitaan taksia kuntoutujan terveydentilasta johtuen. Todistusta ei kirjoiteta puutteellista liikenneolosuhteista, niiden osalta tulee itse perustella taksin käytön tarve ja liikenneolosuhteet taksin tilauspuhelun yhteydessä.

KELA voi myöntää **vakiotaksioikeuden** yksilöllisen harkinnan perusteella, yksin matkustaville alle 16-vuotiaille lapsille tai vaikeasti sairaille lapsille. Vakiotaksioikeus edellyttää kuitenkin terveydenhuollon antamaa todistusta erityiskulkuneuvon käytöstä (**SV67, pdf**). Vakiotaksioikeutta voi tiedustella soittamalla Kelan palvelunumeroon 020 692 204.

Korvausta on mahdollista saada taksin käytön lisäksi oman auton käytöstä. Oman auton käytöstä tarvitaan terveydenhuollon todistus vain, jos matka olisi yhteen suuntaan yli 100 km. Omalla autolla ajettuja matkoja ilmoitetaan itse Kelaan **matkakorvaushakemuksella (SV4, pdf)**. Korvaus on 0,20 e/km (vuonna 2017).

KELAn taksikeskus

Saadakseen KELA- korvauksen taksikyymistä, tulee taksi tilata **KELAn taksikeskuksesta (pdf)** hyvissä ajoin ennen matkaa. Kun Kela-kortti näytetään kuljettajalle, maksetaan matkasta vain omavastuu. Keskitetystä numerosta tilattujen taksimatkojen kustannukset siirtyvät suoraan KELALLE. Muista matkoista on itse tehtävä **matkakorvaushakemus (SV4, pdf)** KELA:an.

Matkakorvaushakemus

Matkakorvauksia voit hakea **KELAn hakemuslomakkeella (SV4, pdf)**, joka tulee jättää 6 kk kuluessa matkasta.

Matkakustannusten maksukatto

Matkakustannusten maksukatto on 300 euroa (vuonna 2017), omavastuu yhdensuuntaisesta matkasta on 25 euroa riippumatta kulkuneuvosta. Alle omavastuun jäävät matkat kartuttavat myös vuotuista omavastuusuutta. Maksukaton täytyttyä KELA korvaa matkakulut kokonaan.

5. Kuntoutujan toimeentulo ja tuki

Sairastuminen aiheuttaa usein muutoksia talouteen lisääntyvine kuluineen ja ansionmenetyksineen. Alla olemme listanneet erilaisia toimeentuloon liittyviä etuuksia sekä muuta tukea tarjoavia tahoja.

Kuntoutusraha

KELAn kuntoutus- ja osakuntoutusraha on toimeentulon turvana kuntoutuksen ajalla niiltä päiviltä, kun kuntoutus estää ansiotyön taikka työaikaa on vähennetty vähintään 40 % normaalista päivittäisestä työajasta. Edellytyksenä on, että kuntoutuksen tavoitteena on työelämässä pysyminen, sinne palaaminen tai työelämään pääsy. Kuntoutusrahan saamisen edellytyksenä on kuntoutuspäätös esimerkiksi Kelasta, työterveyshuollosta tai kotikunnasta. Kuntoutusrahaa voi saada myös oppisopimuskoulutuksen ja veikkausvaroin rahoitetun sopeutumisvalmennuksen ajalle **ehtojen täytyessä**.

Nuoren kuntoutusraha

Nuoren kuntoutusrahaa (16 -19 v) on mahdollista saada opiskelun tai muun työelämään tähtäävän kuntoutuksen ajalta, jos työ- tai opiskelukyky tai mahdollisuus valita ammatti tai työ on heikentynyt sairauden tai vamman vuoksi. Tarkemmat kriteerit löytyvät KELAn sivuilta. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan kotikunnassa laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma sekä lääkärinlausunto B (**maksuton**), jossa selvitetään kuinka terveydentila vaikuttaa työkykyyn ja ammatinvalintaan.

Kuntoutusraha vanhemmalle

KELA korvaa lyhytaikaista ansionmenetystä ensisijassa **kuntoutusrahan** muodossa vanhemmalle, joka osallistuu lapsensa kuntoutukseen. Tämä korvaus on mahdollinen esimerkiksi sopeutumisvalmennuskurssille osallistumisen ajalta, jos tältä ajalta ei ole ansiotuloa. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan kuntoutuspäätös, jos se on annettu muualta kuin KELasta. Lisäksi etuuden myöntäminen edellyttää, että kuntoutuspäätös koskee sekä lasta että vanhempaa.

Jos kuntoutuspäätös on **työeläkeyhtiön** antama ammatillisen kuntoutuksen päätös, haetaan kuntoutuksen ajan korvaukset myös eläkeyhtiöstä. Työeläkeyhtiöt maksavat kuntoutusrahaa tai määräaikaissella työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa korotusosaa kuntoutukseen osallistumisen ajalta. Lisätietoja saa työeläkeyhtiöstä.

Sairaspäiväraha

KELAn sairaspäiväraha ja osasairaspäiväraha (16 vuotta täyttäneellä) turvaa ansionmenetystä tilapäisessä, alle vuoden kestävässä työkyvyttömyydessä. Lisäksi se turvaa opiskelijan toimeentuloa, jos sairaus pitkittyy. Sairaspäivärahan maksamisessa enimmäisaika on 300 päivää. Hakemuksen lisäksi tarvitaan lääkärinlausunto työkyvyttömyydestä.

KELAn osasairaspäivärahalla tuetaan henkilön työelämässä pysymistä ja kokoaikatyöhön paluuta sairauslomalta. Tämä on vapaaehtoinen järjestely ja työajan on pienennettävä 40 - 60 %:iin normaalista työajasta. Osasairaspäivärahan maksun enimmäisaika on 120 arkipäivää. Hakemuksen lisäksi tarvitaan työterveyslääkärin taikka työolosuhteet hyvin tuntevan hoitavan lääkärin lausunto liitteeksi.

Erityishoitoraha

Kelan erityishoitoraha on tarkoitettu alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmalle, kun hän on tilapäisesti estynyt tekemästä työtään lapsen sairaanhoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen vuoksi. Etuudella korvataan menetettyä tuloa. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan lääkärinlausunto D.

Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki

Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutustuki turvaavat toimeentuloa, jos työkyvyttömyys pitkittyy. Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke. Maksajana voi olla joko Kela tai/ja **oma työeläkeyhtiö** riippuen eläkekarttumasta.

Osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea voi hakea ainoastaan työeläkeyhtiöstä. Hakemuksen lisäksi tarvitaan lääkärinlausunnon työkyvyttömyydestä.

Vaikeasti vajaakuntoinen nuori, joka on täyttänyt 16 vuotta, voi saada **työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutustuen** KELasta. Ensisijainen etuus alle 20-vuotiaalle on kuitenkin yleensä nuoren **kuntoutusraha**. Mikäli eläkeoikeus kuitenkin syntyisi, 16- vuotta täyttäneen kohdalla **KELAn takuueläke** turvaa vähimmäiseläkkeen määrän, kun muut eläkkeet jäävät alle tulorajan. Takuueläkettä voi hakea lomakkeen ja sähköisen asioinnin lisäksi puhelimitse KELalta.

Takuueläke

KELAn takuueläke turvaa vähimmäiseläkkeen määrän, jos muut eläkkeet jäävät alle tulorajan. Takuueläkettä voi hakea lomakkeen ja sähköisen asioinnin lisäksi puhelimitse KELalta.

Asumistuki ja toimeentulotuki

Asumisen tuet ja toimeentulotuki voivat tulla kyseeseen, jos ensisijaiset etuudet jäävät hyvin pieniksi. KELAn kautta on haettavissa **yleinen asumistuki** ja **eläkkeen saajan asumistuki**. **Toimeentulotuki** on viimesijainen etuus. Perustoimeentulotuki haetaan KELAlta, jonka lisäksi kotikunnan sosiaalitoimisto voi joissain tapauksissa myöntää harkinnanvaraista toimeentulotukea kuluihin, jotka eivät kuulu KELAn myöntämän perustoimeentulotuen piiriin.

Asumisen tuet ja toimeentulotuki voivat tulla kyseeseen myös silloin, jos perheen/erillään asuvan alaikäisen ensisijaiset etuudet jäävät hyvin pieniksi. Erillään vanhemmistaan asuva alaikäinen voi hakea toimeentulotukea omalla hakemuksellaan, mutta KELA selvittää hänen vanhempiensa tulot ja varallisuuden sekä heidän mahdollisuutensa huolehtia elatusvelvollisuudestaan ennen tuen myöntämistä.

Muut etuudet ja palvelut

Jos lapselle/aikuiselle on syntynyt pysyvää haittaa, vamma ja/tai ulkopuolista taikka normaalia suurempaa avuntarvetta, perheellä ja/tai aikuisella saattaa olla oikeus seuraaviin etuuksiin ja palveluihin:

- **Alle 16- vuotiaan vammaistuki**
- **16-vuotta täyttäneen vammaistuki**
- **Eläkettä saavan hoitotuki**
- **Omaishoidontuki**
- **Tulkkauspalvelu**
- **Vammaispalvelut**, mm. **itsenäisen elämän tuki, henkilökohtainen apu**
- **Vammaisen pysäköintilupa** (koskee myös lapsiperheitä)
- **Kotipalvelu**
Lapsiperheiden **kotipalvelusta** saa lisätietoja oman kotikunnan sosiaalitoimesta. Lisäksi tilapäistä lastenhoitoapua voi hakea esimerkiksi **Mannerheimin lastensuojeluliiton** kautta
- **Palveluseteli**
Kotikunta voi päättää palvelujen järjestämistavoista. Osa sosiaalipalveluista voidaan järjestää palvelusetelin turvin. Lisätietoja saa kotikunnasta.
- **Asumispalvelut**

Tukea tarvitsevan lapsen tukihenkilö- ja avustajapalvelut:

Eriyistä tukea tarvitsevalle kouluikäiselle lapselle voidaan järjestää tukihenkilö kotikunnan sosiaalitoimen kautta. Lisäksi vammais- ja potilasjärjestöjen kautta on tukihenkilötoimintaa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja vertaisuuteen.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät avustajapalvelut myöntää opetustoimi. Vammaisella tai muuta erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta koulunkäyntiavustaja. Lisätietoja löytyy perusopetuslain mukaisesta erityisestä tuesta **opetushallituksen** sivuilta.

Koulun aamu- ja iltapäivätoiminta koskettaa 1-2. luokkalaisten lisäksi myös oppilaita, joille on tehty erityisen tuen päätös. Toiminnan laajuus on kunnan päätettävissä ja siitä voidaan periä maksua. Lisäksi **kouluterveydenhuoltoon** kuuluu pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen koulupäivän aikana yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden, kuten koulunkäyntiavustajan kanssa.

Verotus:

- **Kotitalousvähennys**
- **Invalidivähennys**
- **Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys**
- **Autoveron palautus invalideille ja verohuojennus**
- **Vapautus ajoneuvoveron perusverosta**

Vakuutuskorvaukset:

Mikäli kyseessä on potilasvahinko (www.pvk.fi), työ-, koulu- tai liikennetapaturma, on kyse lakisääteisestä vakuutuksesta. Lisäksi on muita vapaaehtoisia vakuutuksia, joiden korvaukset riippuvat vakuutusehdoista. Vakuutus asioissa tulee ottaa yhteys omaan vakuutusyhtiöön ja selvittää mahdollinen oikeus vakuutuksen mukaisiin korvauksiin koskien esimerkiksi haittaraaha, ansionmenetystä ja terveydenhuollon kuluja.

Lisätietoja palvelu- ja etuus-asioissa

- **Järjestöjen sosiaaliturvaopas**
- **Vammaispalvelujen käsikirja**
- **KELAn sairastamisen pikaopas**
- **KELAn lapsiperheiden etuudet**
- **KELAn lääkekorvaukset**
- **KELAn palvelunumero**
- **Paikallinen KELA**
- Kunnan/kaupungin sosiaalitoimi
- Kunnan/kaupungin työllisyyspalvelut
- **Terveyskeskuksen sosiaalityöntekijät**
- **Terveyskeskuksen psykologit** palvelevat erilaisissa elämän muutos- ja kriisitilanteissa, omaan jaksamiseen sekä hyvinvointiin tai vanhemmuuteen ja lasten kuntoutukseen liittyvissä asioissa. Psykologit tarjoavat ohjausta, arviointia tai lyhytkestoista hoitoa henkisen hyvinvoinnin tueksi.
- **Terveyskeskuksen depressiohoitajat** (Laukaa ja Keuruu) antavat keskustelutukea masennukseen sairastuneille masennusoireiden sietämiseen ja helpottamiseen, tietoa masennuksen hallintakeinoista sekä apua voimavarojen etsimiseen ja muutettavissa olevien epäkohtien korjaamiseen.
- **Terveyskeskuksen päihdetyöntekijät** (Keuruu, Multia, Petäjävesi ja Laukaa)
- **Keuruun perheneuvola** (palvelee Keuruun ja Multian asukkaita)
- **Jyväskylän perheneuvola** (palvelee Laukaan, Joutsan, Luhangan, Petäjäveden ja Toivakan asukkaita)
- **Erikoissairaanhoidossa toimivat kuntoutusohjaajat**, jotka palvelevat vaikeasti liikuntavammaisia, näkö-/kuulovammaisia sekä muistisairaita aikuisia sekä näkö-/kuulovammaisia, pitkäaikaissairaita ja neurologista sairautta potevia lapsia ja heidän perheitään.
- Seurakunnat